

זכרון עולם

האשה החשובה ודפנת צדקה וחסד

מרת ורדה שניצר

ע"ה

ב"ר מאיר ז"ל

תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד

משה שניצר

ז"ל

ב"ר מנחם מנדל ז"ל

תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"

ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי"

ח'תם סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, כ"ב כסלו תשע"ח מסכת שבועות י"ב - י"ח ♦ פרה ז', ח' - ח', א' גלין מס' 968

השבוע בגלין

- בניית בית מפואר לצורך הידור במצוות מזוזה...
- כיצד אומרים תהילים לרפואת החולה?
- סגולותיו של הפרק "יושב בסתר עליון"
- ברכה על מעשה חולין שתוצאתו מצווה
- שלוש שיטות לחישוב שנת השמיטה
- מדוע אסור בשבת לייבש דיו כתיבה?

דבר העורך

הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, כמחנך

לכל אחד מרבבות לומדי ה"דף היומי" ישנו ייחוד משלו, בצורת ההשתתפות המיוחדת לו בשיעורי התורה, מעלה אשר לא ידמה בה לאחר. לכולם, לכל לומדי ה"דף היומי", מעלה אחת משותפת, שלא תסולא בפז, "מעלת השלמות", הבאה לידי ביטוי בהתמדתם היום יומית והקבועה, לבוא בכל יום לשיעור הגמרא, באותו מקום ובאותה שעה, כך במשך שנים. על הדבקות במשימת קודש שאדם נוטל על עצמו, במעשה שלפניו.

הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד, שהיה לפני מלחמת העולם השנייה בארצות הברית אליה הגיע כדי לגייס תרומות לשיבת ברנביץ בראשה עמד. מדרכו של עולם, מגייסי הכספים באשר הם, מנסים לדבר אל לב הקהל בפניו הם עומדים, ולפרוס בפניו מסכת יפה, התואמת, או לפחות אינה נוגדת, את השקפת עולמו הבסיסית של הקהל.

לא כך נהג הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד. למגינת לב גבאי הצדקה שליווהו, נמנע ראש הישיבה לדבר בדרשותיו על המשימה שלשמה הטריח את עצמו אל מעבר לים - גיוס הכספים והתרומות בישיבה, ובעת שהציבור היה מתאסף לשמוע את דבריו, היה

דף טו/א אלא גדולות במינן מי איכא חשיבתא קמי שמיא

בניית בית מפואר לצורך הידור במצוות מזוזה...

כידוע (ב"ק טו/ב), מצווה על האדם להפריש מממונו כדי להדר במצוות, שנאמר (שמות טו/ב) "זה א-לי ואנוהו" (רש"י ד"ה "בהידור"). הבה נחקורה: ראובן העני חסך ממון במשך חודשים רבים, כדי לרכוש אתרוג נאה לקראת חג הסוכות. לעומתו, שמעון העשיר שלף סכום זה במחי יד ורכש לעצמו אתרוג מהודר, היתה ביופיו לאתרונגו של ראובן. האם הידור המצווה של שניהם זהה?

"הידור מצווה" מהו? כדי לענות על שאלה זו, עלינו לברר "הידור מצווה" מהו, ושני צדדים בדבר. א. כאשר מקיימים את המצווה בחפץ מהודר, אזי המצווה חשובה ומהודרת יותר. ב. ההידור אינו משבח את המצווה, כי אם את עושה המצווה. כלומר, על מקיים המצווה מוטל להתאמץ עבורה לגודל חשיבותה, ולהוכיח את ערכה בעיניו על ידי ההידור בחפץ שעל ידו נעשית המצווה (הגאון ר' ועלו על צ'צ'ק זצ"ל, הובא בספר "משמר הלוי" חגיגה ע"מ קמ"ט).

אם, אכן, קיום מצווה בחפץ מהודר הוא המחשיב את המצווה כמהודרת, אזי, אין כל הבדל בין ראובן העני לשמעון העשיר, מאחר ששניהם מקיימים מצווה מהודרת באופן זהה. אולם, אם הידור המצווה מבטא את התאמצותו של היהודי למען קיום ציווי הבורא יתברך, אין כל השוואה בין השניים. בשורות הבאות נעיין בסוגייתנו, ונבחן אם ניתן להכריע על פיה את הספק.

סוגייתנו עוסקת במצווה אשר לכל הדעות ההידור בה הוא מן התורה. אמנם, לגבי כל המצוות כולן נחלקו הדעות, אם ההידור בהן הוא מצווה מן התורה (ראב"ד בהשגות על "בעל המאור" סוכה ז/א מדפי הרי"ף. ועיי רש"י סוכה יא/ב) או מדרבנן, (תוס' מנחות מא/ב ריטב"א סוכה יא/ב ד"ה "ואי"). אולם, הכל מודים בכך, שהמביא קרבן גדול, משובח ומפוטם, מקיים מצוות הידור מדאורייתא (עיי מגילה כח/א, ורמב"ם הל' איסורי המזבח פ"א הל' א').

והנה, בסוגייתנו מבואר, כי כלפי שמיא אין כל הבדל בין הקרבת קרבן גדול ומפוטם, להקרבת קרבן רזה. היתכן, שואלים הראשונים, הרי יש להדר בקרבן מובחר, ומדוע אין כל חשיבות לפני הקב"ה בקרבן

לעילוי נשמת

ר' יעקב מנחם אדורם ז"ל ב"ר בן-ציון וגיטל פרידמן הי"ד

נלב"ע כ"א בכסלו תשס"ג **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

אהרן ליסטנברג ז"ל

הר"ר ב"ר חיים פנחס ז"ל נלב"ע כ"ד בכסלו תשס"א

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

עקיבא גור (גרשטנקורן) ז"ל

הרה"ח ר' עקיבא גור ז"ל נלב"ע כ"ז בכסלו תשנ"ט **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה הנכבדה שיחיו

לעילוי נשמת

ערן יוסף קריאל ז"ל

הילד ב"ר אפרים שלמה שיבלחט"א נלב"ע כ"ו בכסלו תשמ"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו הר"ר **אפרים קריאל** זוג' מרת שרה שיחיו - קרית קריניצי

המפוטם. הראשונים כולם מתרצים בסגנון אחד - מאחר "שמצוה בזה כמו בזה אם מתכוין לשם שמים!" (תוס' ד"ה "ללמדך"). הריטב"א מבאר יסוד זה בהרחבה ואומר, כי כאשר היחיד מצטוו להביא קרבן, עליו להדר בו ולהביא את המשובח "שיהא הקרבן חשוב בעיניו". אולם, גמרתנו עוסקת בקיום המצווה עצמה, אשר מעלתה אינה משתנה לפי גודל הקרבן. הרמב"ם (הל' איסורי מזבח פ"ז הל' י"א) מוסיף ומציין, כי ההידור במצווה נועד לכך שהאדם "יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר".

הרי לנו, שההידור במצווה נועד לצורך מקיים המצווה עצמו (פנינים ואגרות - משמר הלוי ח"א סי' ע'), ואין המצווה נחשבת כנעלית יותר כאשר היא מתקיימת בחפץ מהודר [אולם, יש הלכה נוספת, שאין להביא קרבן כחוש וגרוע, וזה דין בקרבן עצמו. עיי' רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פרק ט"ז הל' ד' ו"מעשה רוקח" שם]. הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל מצטט (בקונטרס הביאורים ב"ק סי' כ"ו) ראייה נפלאה לכך, בשם לומדי ישיבת מיר לפני מלחמת העולם השנייה. הראשונים (רש"י ב"ק ט/ב, ר"ף סוכה לג) מבארים, כי קיום ההידור במצוות הציצית הוא על ידי "טלית נאה וציצית נאה". לכאורה, הרי המצווה אינה אלא בחוטי הציצית ולא בבגד עצמו, ואין צורך להדר בטלית נאה. אולם, אם הידור המצווה נועד להוכיח את השתוקקותו של היהודי לקיום המצוות, אזי, גם הידור בעזרי המצווה ובמכשיריה מוכיח את דביקותו בקיום המצוות.

על ראייה זו העיר הרב מבריסק זצ"ל בחריפות, כי לכאורה, גם צריך לבנות בית מהודר ומפואר לשם ההידור במצוות המזוזה הנקבעת על משקוף הבית, כפי שיש להדר בטלית אשר בה מוטלים חוטי הציצית... **ייחודה של טלית התפילה:** נותרנו אם כן בשאלה, מדוע יש להדר ב"טלית נאה". הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"א סי' קפ"ז) מבאר, כי אין כוונת הגמרא (שבת קלג/ב) לומר, שיש לרכוש טלית נאה עבור כל בגד בעל ארבע כנפות החייב בציצית, כי אם עבור הטלית אשר בה מתעטף האדם בבית הכנסת, משום שמתעטף בה לכבוד שמים, שכן, מנהג ישראל להתפלל בטלית מצויצת, ויש להדר בזה.

דף טו/ב אסור להתרפאות בדברי תורה

כיצד אומרים תהילים לרפואת החולה?

גמרתנו מביאה את דברי רבי יהושע בן לוי שאמר: "אסור להתרפאות בדברי תורה", וכן נפסק להלכה ("שולחן ערוך" יו"ד סי' קע"ט, ועיי' רמב"ם הל' ע"ז פרק י"א הל' י"ב, ב"ח יו"ד שם, "באר שבע" סנהדרין קא/א ועוד). כל האמור הוא לגבי אמירת פסוקים לרפואת החולה, אך מבואר בסוגייתנו, כי מותר לקרוא פסוקים על הבריאה כדי להגן עליו מפני המזיקין ("שולחן ערוך" שם סעי' י'). מדוע? ומהו הטעם לכך שאין לקרוא פסוקים לרפואת החולה, וכיצד אנו אומרים תהילים לרפואה, ובאלו מקרים אין כל איסור? על כך ועוד במאמר שלפנינו. ברור לכל, כי המתפלל על החולה רשאי לומר גם פסוקים לרפואתו, כפי שבתפילות רבות משולבים הפסוקים "א-ל נא רפא נא לה", "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך, כי אני ה' רופאך", ועוד. אלא, שאין לומר פסוק מסויים **כסגולה לרפואה**, מעין קמיע (קונטרס "תמים תהיה השלם" אות י"ג ועוד), ושני טעמים נאמרו לאיסור זה.

אין להשתמש בתורה הקדושה: הגאון רבי יוסף רוזין, בעל ה"צפנת פענח" (על הרמב"ם, מהדורא תניינא עמ' 71) מבאר, כי הקורא פסוק כסגולה, הרי הוא משתמש בתורה הקדושה לצרכיו או לצורכי זולתו, ואין להשתמש בתורה הקדושה. אולם, הקורא פסוק עבור אדם בריא, אינו נחשב כמשתמש בתורה, שהרי הבריאה אינו זקוק אלא להגנה מפני מחלות, ומניעה אינה נחשבת כפעולה מעשית, וממילא, אינו נחשב כמשתמש בתורה.

אולם, המהרש"א (סנהדרין שם) מבאר, כי האיסור לקרוא פסוק לסגולה לרפואת החולה נובע מן החשש שהדבר **יפחית מכבודו של התורה**. שכן, קריאת פסוק לסגולה משווה את התורה לשאר התרופות, ובכך נוצר רושם כאילו התורה כמוה כתרופה אשר אינה יכולה למנוע את המחלה כי אם לרפאותה. מובן, איפוא, מדוע מותר לקרוא פסוק ליכוחו של הבריאה, שהרי אדרבה, בכך מוכח, כי התורה הקדושה "מגנה ומצלה".

משעוסקים אנו בנושא אמירת תהילים, ראוי לציין את דברי בעל "החינוך" (מצווה תקי"ב), אשר כתב: "אבל הזכירו לומר מזמורים אלו, שיש בהם דברים יעוררו נפש היודע אותם, לחסות בה' יתברך ולהשים כל מבטחו, ולקבוע בלבבו יראתו ולסמוך על חסדו וטובו, ומתוך התעוררות על זה יהיה נשמר בלי ספק מכל נזק... לא אסרה תורה שיאמר אדם דברי תורה לעורר נפשו לטובה, כדי שיגן עליו אותו הזכות לשמרו".

יש לציין, כי כל האמור לעיל מתייחס לחולה שאין בו סכנה. אולם, מותר לומר פסוקים ולקרוא תהילים בכל צורה שהיא לרפואת חולה שיש בו סכנה, כפי שהותרו כל האיסורים שבתורה מפני פיקוח נפש (תוס' ד"ה "אסור" וב"שולחן ערוך" יו"ד סי' קע"ח סעי' ח').

דף טו/ב ושיר של פגעים

סגולותיו של הפרק "יושב בסתר עליון"

בעת הקמת המשכן במדבר סיני אמר משה רבינו "יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נועם ה' אלוֹקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו". מיד לאחר מכן הוסיף משה רבינו ואמר לבני ישראל את המזמור (תהילים צא) "יושב בסתר עליון", שהוא אחד מתוך אחד

רבי אלחנן ווסרמן פותח בדברי כיבושין ומעורר את יהודי התפוצות להתחזק בדרכי ה' ולהתדבק בדרכיו.

מלוויו במסעות אלו נהגו לומר, כי רבי אלחנן מצליח ביותר בדרשתו, אך לא במשימתו...

כל ניסיונותיהם ובקשותיהם, כי ירכך מעט את תוכן דרשתו וידבר על נושאים כלליים יותר, הנוגעים לכלל ישראל ועל ידי כך יליהיבם על אודות ישיבתו שבירנוביץ, בה למדו מאות בחורים, לא הועילו. תפקידי כראש ישיבה ומחנך, אמר להם, **הוא לחנך!** וגם באמריקה לא אטוש את תפקידי זה.

ויהי היום, רבי אלחנן ווסרמן צעד במתינות, כדרכו, אל עבר ביתו, והנה, מכונית גדולה והדורה, האטה ממסעה ועצרה ליד הגאון.

מחלון הנהג נראה קלסתר פניו של אחד מיהודי הקהילה בה התארח הגאון, ובקשתו בפיו: אנא, יואיל הרב להכנס למכונית ואזכה להסיעו למחוז חצונו. רבי אלחנן הודה ליהודי האציל, אך סירב בעדינות. הנהג פתח את דלתו ויצא אל הרחוב כשהוא מבקש מרבי אלחנן בשנית, אנא ואנא, יאות הרב לכבדני ולזכותני במצווה נדירה זו של סיוע לגדול הדור, ותוך כדי דבריו פתח לרווחה את דלת המכונית כאומר, יכנס נא כבודו.

רבי אלחנן נעתר להפצרותיו והמכונית התקדמה במהירות לעבר הרחוב בו השתכן גאון הדור.

התנועה באותו רחוב היתה אפשרית לכיוון אחד בלבד. רחוב ארוך היה זה, ומי שנכנס לצידו האחד, נאלץ להמשיך מספר קילומטרים, עד שיוכל לצאת ממנו ולחזור אל הרחוב הראשי.

ביתו של הגאון שכן בפינת הרחוב. לא ממש בפינה אלא הבית השני מפינת הרחוב. הנהג האדיב עצר את מכוניתו בפינת הרחוב, כדי שלא יאלץ לעשות חנים את כל הדרך הארוכה. רבי אלחנן ישב על מקומו בשלווה והנהג המתין שגאון הדור ייצא ממנה לביתו. אך רבי אלחנן המשיך לשבת בתוך המכונית, כאילו שרויים הם בעיצומה של נסיעה מהירה.

שמא שקוע הוא במחשבותיו, הרבה הנהג ופתח את דלתו של רבי אלחנן כשהוא מזמינו לעלות אל המדרכה.

הגענו? שאל הגאון, והיהודי השיב, כן, הנה, הבית הזה, הבית השני, הוא מקום משכנו של הרב. נו, אם כך עוד לא הגענו, השיב רבי אלחנן.

היהודי הבין את המסר, חזר למכוניתו, ונהג אותה אל הרחוב הארוך ועצר ליד ביתו של הגאון.

בטרים יצא רבי אלחנן את המכונית, פנה אליו הנהג ושאלתו בפיו. ילמדנו רבינו. בתחילה, כאשר ביקשתי להסיע את הרב, הרב סירב. ועתה הרב מתעקש שאסיעו עד מפתן הבית, מה פשרם של דברים אלו?

חיך רחב ננסך על פניו של הגאון שהסביר לנהג התמה, ראה ידידי. יהודי צריך לדעת כי מצווה אותה הוא נוטל על עצמו, עליו לקיימה בשלמות. על כן אחר שנכנסתי לבקשתך למכוניתך, מאחר ורצית לקיים מצווה, עליך לקיימה במלואה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק.
פקס: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף יז/ב קרובי עבודה עבודה היא

מדוע אסור בשבת

לייבש דיו כתיבה?

שאלה מעניינת נשאל הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל. בימים עברו, טרם המצאת מכשירי הכתיבה

המודרניים, נהגו לטבול קסת בדיו, לכתוב, ולאחר מכן להעביר נייר סופג על הדיו הלחה, כדי לייבשה. יהודי ששימש כעוזרו של רופא נכרי, ביקש לדעת כיצד מתייחסת ההלכה לפעולת ייבוש זו בשבת. מחד גיסא, יש לאסור זאת, משום שכל עוד הדיו לח אין הוא נחשב ככתב עמיד ("חלקת מחוקק" סי' קכ"ד), והמייבשו משלים את מלאכת הכתיבה. אולם, מאידך גיסא, דיו זה עתיד להתייבש מעצמו, ופעולתו של העוזר היהודי אינה אלא מזרזת את הייבוש. הנידון שלפנינו הוא, איפוא, אם יש לאסור פעולת זירוז של מלאכה שתתבצע מעצמה בלאו הכי.

בסוגייתנו מבואר, כי זר - שאינו כהן - אינו רשאי להקריב קרבנות, ולפיכך, אם הוא הפך את בשר הקרבן על גבי המזבח וזרז את הקרבנות, הרי הוא חייב מיתה. הרי לנו, מסיים בעל "הר צבי", כי גם זירוז פעולה, שהייתה אמורה להתבצע מעצמה, נחשב כמעשה מושלם ואסור לעשותו (עיי' ריטב"א).

על בסיס הלכה זו נולד דין "מגיס" (עיי' שבת יח/ב ו"שולחן ערוך" או"ח סי' רנ"ב סעי' א'), שלפיו אסור לבחוש בשבת בתכולתו של כלי השהיה על הפלטה, משום שפעולה זו מזרזת את בישול המאכל, והעושה כן בשוגג חייב חטאת. כמו כן, גם המסיר את מכסה הכלי השהיה על הפלטה בשבת, אינו רשאי להחזירו על הכלי אם התבשיל אינו מבושל כל צרכו (עיי' "שולחן ערוך" או"ח סי' רנ"ד).

עשר המזמורים שחוברו על ידו, ואשר נכללו לאחר מכן בספר תהילים על ידי דוד המלך (רש"י ד"ה "וישיר"). מזמור זה נאמר על ידי משה רבינו כדי להבריא שדים וכוחות טומאה ממקום המשכן. בסוגייתנו מבואר, כי גם בעת הוספת שטחים להר הבית או לירושלים, יש לומר מזמור זה כדי שהשכינה תוכל לשרות במקום נקי מרוחות טומאה, (עיי' מהרש"א ו"חתם סופר" בסוגייתנו).

בצל ש-ד-י יתלונן: הגאון מוילנא זצ"ל מבאר את המילים "בצל ש-ד-י יתלונן" במזמור זה, באופן נפלא. כידוע, לפני חטא העגל שרתה השכינה בקרב ישראל. אולם, לאחר חטא העגל הסתלקה שכינה, כפי שאמר הקב"ה למשה רבינו (שמות לג/ב) "ושלחתי לפניך מלאך". כאשר נחנך המשכן, שבה שכינה לשרות בישראל ועל כך אמר משה רבינו (תהילים צא/א) "בצל ש-ד-י יתלונן", מלשון לינה. כלומר, מיום זה ואילך לא תעדר השכינה מישראל, אף לא לילה אחד ("עבודת הגרשוני" שיר השירים ג/ד).

מזמור זה כולל רמזים נפלאים המעידים על ייחודיותו. כך, מציין המדרש (הובא במדבר קדמות לחיד"א מערכת ו' אות ד'), כי בפרק זה יותר משמונה מאות אותיות, אך האות "זיין" אינה מופיעה בו אף לא פעם אחת. זאת, כדי לרמוז, כי האומר מזמור זה לא יזדקק לשמירה על ידי כלי זיין, וכן לרמוז שהאומר בכוונה מוגן ושמור במשך ז' ימי השבוע (עיי' "רקח" פירוש לסידור כ' עמ' ק"א) [מעניין לציין הערה יפה ששמענו, כי במזמור "יושב בסתר" 849 אותיות, בגימטריה "מוצאי שבת". אף המילים "לא תירא מפחד לילה" הנמצאות במזמור זה, גם הן בגימטריה 849].

אמירת "יושב בסתר" במוצאי שבת: בעל ה"רקח" (שם) מוסיף ואומר, כי דוד המלך סמך את (תהילים צב) "מזמור שיר ליום השבת" למזמור "יושב בסתר", כדי לרמז לנו, כי טוב לומר מזמור זה במוצאי שבת, כפי שאנו נוהגים. כמו כן הוא מציין שמזמור זה יש בו סגולה לשמירה על שומרי שבת. שהנה, ראשי התיבות של המילים **"כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך"** הם "כמיל לבד". היינו, מלאכי השרת שומרים את המקפיד שלא לצאת מתחום שבת יותר מאלפיים אמה, שהם **מיל**.

נציין, כי מזמור זה גם נאמר על ידי אנשי החברה קדישא, בעת הוספת חלקות לבתי עלמין (ש"ת מהר"ם שיק סי' שני"ז), וכן נוהגים לאומרו בהלווית המת, לכל יאחזו בו כוחות הטומאה (ראה "גשר החיים" פרק ט"ו).

דף טז/ב צריך שהיה למלקות

ברכה על מעשה חולין שתוצאתו מצווה

חכמינו זכרונם לברכה תקנו ברכה מיוחדת לכל מצווה אשר אדם עומד לקיימה, כדי לייחד את מעשהו לשם אותה מצווה.

כלל יסודי בהלכות ברכות המצוות קובע, כי יש לברך "עובר לעשייתו", כלומר, לפני עשייתו (פסחים ז/ב). לכן, אדם שנטל את ארבעת המינים בסוכות, ולאחר קיום המצווה הוא נזכר ששכח לברך, אינו רשאי לעשות כן, משום שעתה אין כל קשר בינו לבין המצווה שכבר נעשתה. אולם, אם הקשר בינו לבין המצווה קיים גם לאחר מעשה המצווה, רשאי הוא לברך עליה כאשר הוא נזכר כי שכח לברך "עובר לעשייתה". לפיכך, המתעטף בציצית ובעודה עליו נזכר שלא בירך על התעטפותו בה, רשאי הוא לברך כעת, וכדברי הרמב"ם (הל' ברכות פרק י"א הל' ה'): "שעדיין עשייתה קיימת", כלומר, עובדת היותו עטוף בציצית, היא תוצאה והמשך ישיר של מעשה המצווה, הלא הוא מעשה ההתעטפות, ולפיכך, הוא רשאי לברך כל עוד הוא עטוף בה. בשורות הבאות נשתדל להלך בזהירות במשעולים שהתנו בחריפות רבה גאוני הפוסקים.

הבה נדון. מה דינו של אדם שהתעטף בטלית בלילה, שהוא זמן בו אין מצוות ציצית נוהגת, האם הוא רשאי לברך על מעשה מצווה זה בהפציע השחר בעודו עטוף בה.

לכאורה, אין הוא שונה מהמתעטף בטלית ביום, אשר נוכחנו, כי הוא רשאי לברך לאחר זמן. מאידך, קיים הבדל תהומי בין שני מקרים אלו. שכן, המתעטף בטלית ביום, עשה מעשה מצווה, וכל זמן שהוא עטוף בטלית מכח מעשה מצווה זה, ניתן להבין כי הוא רשאי לברך על מעשה המצווה גם אם הדבר נעשה על ידו לפני זמן רב. לעומת זאת, אדם המתעטף בטלית בלילה, לא קיים מעשה מצווה, שהרי לילה לאו זמן ציצית הוא. לפנינו, אם כן, אדם עטוף בטלית, אשר מעולם לא עשה **מעשה** מצווה. ומאחר שאין מברכים אלא על **מעשה**, לכאורה, אין אדם זה רשאי לברך עם בוקר.

ברם, להלכה נפסק (רמ"א "שולחן ערוך" או"ח סי' י"ח סעי' ג'), כי אדם זה רשאי לברך! הא כיצד? ובכן, האפשרות היחידה שנותרה בידינו היא להציב יסוד חדשני בדיני ברכת המצוות ולקבוע, כי ניתן לברך גם על מצווה שמקורה במעשה **חולין**, כלומר, אין צורך בכך שהמעשה יהא מצווה, אלא די בכך שלפנינו מעשה חולין, אשר תוצאתו היא מצווה. יסוד חדשני זה, של קישור בין מעשה חולין לתוצאתו הנמשכת, מוכיח בעל ה"שאגת אריה" (סי' ל"ב) מסוגייתנו, כלהלן.

זעילוי נשמת

מרת **גיטל בריל** ע"ה

בת ר' אברהם נחום הלוי ז"ל

נקטפה כ"ג בכסלו תשמ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

החבר **מרדכי לנגה** ז"ל

בן החבר משה מיכאל ז"ל

נלב"ע כ"ז בכסלו תשמ"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחות **לנגה ורונטברג** שיחיו

זעילוי נשמת

הר"ר **דוד שיינברג** הי"ד

ב"ר משה ז"ל

נלב"ע חנוכה תש"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחת **בורק** שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **ברכה כץ** ע"ה בת ר' פנחס שתול ז"ל

נלב"ע כ"ד בכסלו **תנצב"ה**

הונצחה ע"י חתנה ובתה ר' **דוד ויהודית יפה** שיחיו

נר ה' נשמת אדם

סעי' ד', משום שגם כיווי הכלי נחשב כפעולת זירוז [עיי' בספר "מלאכת שבת" להגרי"מ שטרן שליט"א עמ' ק"א, כי יש להימנע מכך גם כאשר המאכל מבושל כל צרכו].

חווייה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: 3029*

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

אדם טמא הנכנס לבית המקדש, עובר על איסור מן התורה, ונענש במלקות. בסוגייתנו מבואר [מספיקו של רבא אם צריך שהיה], כי גם אדם טהור שנכנס לבית המקדש ולאחר מכן נטמא ושהה שם, נענש. לכאורה, אדם זה פטור ממלקות, משום שאין מענישים כי אם על מעשה ואדם זה הלא נכנס בטהרה לבית המקדש, ואילו שהייתו - עמידתו במקום אחד, אינה יכולה להתפרש כמעשה. הרי לנו, כי ניתן לקשר בין מעשה "חולין", אשר הוא עצמו אינו לא עבירה ולא מצווה, לבין תוצאתו! לפיכך, האדם ששהה בבית המקדש בטומאה נענש, ואין הוא נחשב כמי שעבר עבירה שאין בה מעשה (ש"ת "הר צבי" או"ח ח"א סי' י"א).

דף טז/א קדושה ראשונה קידשה לשעתה

שלוש שיטות לחישוב שנת השמיטה

אנו, תושבי ארץ ישראל, רגילים למחזוריות של שנת השמיטה, הפוקדת את ארצנו אחת לשבע שנים. יש לציין, כי אנו נוהגים לקבוע את שנת השמיטה לפי שיטת הגאונים, הרמב"ם (הל' שמיטה ויובל פ"י הל' ו') ורש"י, אולם, רבנו תם חישוב את השנים וטען, כי יש להקדים את שנת השמיטה בשנה אחת, ואילו לדעת הראב"ד (בהשגות שם), גם בימינו יש להתחשב בשנת היובל כשם שנהגו בזמן שבת המקדש היה קיים, ולפיכך, אחת לחמישים שנה חל הפרש בן שמונה שנים בין שנת שמיטה אחת לחברתה. להלכה, הורו כל הפוסקים כדעת רש"י והרמב"ם, והמהרשד"ם (ש"ת י"ד סי' קצ"ב) אף כתב, כי חכמי צפת הטילו חרם כללי על השומר שתי שמיטות לחומרא.

בעל ה"כסף משנה" (שם) עוסק בדברי הרמב"ם המופיעים באגרת על נושא זה, ומצביע על קושיה עצומה. הרמב"ם כתב, כי לדעת הגאונים, אשר כשיטתם אנו נוקטים בחישוב שנות השמיטה, "קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא", כלומר, קדושת ארץ ישראל שחלה עם כניסת בני ישראל לארץ ישראל, לא פקעה עם עזיבתם את הארץ. לכאורה, אם כן, מדוע אין מתחשבים בשנת היובל גם בימינו.

ה"חזון איש" (שביעית סי' ג' ס"ק ה') עוסק בדברי רמב"ם זה ומבאר בהרחבה את הקושיה על דבריו. לכאורה, אם נתקן את הגירסה שבאגרת זו על ידי הוספת המלה "לא", כך שהגאונים סוברים כי "קדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבוא", הדברים מתיישבים היטב. שכן, מאחר שבזמנינו אין ארץ ישראל קדושה, גם שנת היובל, התלויה בקדושת הארץ אינה נוהגת, וממילא, יש לחשב את שנות השמיטה ללא שנת היובל.

ברם, מאחר שנפסק, שהארץ התקדשה לעולם, אין ניתן לגרוס כן בדברי הרמב"ם באגרתו, והתמיהה נותרה על כנה [הארץ התקדשה לעולם, אך דיני היובל מותנים בישיבת רוב ישראל על אדמתם].

ללמוד משנה

מהיום זה קל!

תכנית לימוד יומית

שתי משניות יומיות להשלמת סדר זרעים בשנה

צלצלו עכשיו וקבלו ספר חודשי ראשון חינם 3764*

פירוש ברור | גודל קומפקטי | עיצוב מפואר ואותיות | מתאים לכל | מנוי חודשי | נווח להבנה | במיוחד | מאירות עיניים | זמן ועת | עד הבית

שייוק והפצה יפה נוף | ניתן להשיג ברשת חנויות יפה נוף